

Iskolák és pedagógus szakmai szervezetek véleménye

November huszonkilencedikéig összesen 918 vélemény érkezett, túlnyomó többségük az iskolák gyakorló pedagógusaitól. A mintegy száz szakmai szervezet többsége nem válaszolt. Feltehetően azért, mert nincs lényeges ellenvetésük. Az összes vélemény közül három kategorikus elutasítás érkezett koncepcionális jellegű okok miatt, valamint néhány pedagógus bírálata is elutasításnak tekinthető.

A vélemények három kérdőív zárt és nyílt kérdéseire adott válaszok, valamint szöveges elemzések formájában készültek. E helyen a zárt kérdésekre adott válaszok összevont adatait közöljük. Mivel az adatok önmagukért beszélnek, nem értelmezzük azokat. Csak megjegyezzük, hogy a zárt kérdések ismert hibáitól ezek sem mentesek. A nyílt kérdésekből és a szöveges elemzésekből a követelményrendszer javítására, átdolgozására vonatkozó észrevételeket használtuk fel a szöveg továbbfejlesztésére. A követelményrendszeren túlmutató koncepcionális jelentőségű vélemények külön tanulmányt érdemelnek, aminek közzétételére itt nincs hely és mód. Csak a történelem tanításával kapcsolatos bonyodalmakra fogunk utalni. A követelményrendszer koncepcionális jellegű problémáiból is csak egyet emelünk ki, amely a néhány elutasító véleménnyel és a pedagógusok egyes bíráló észrevételeivel is összefügg.

A közoktatási törvény azt írja elő, hogy a tartalmi szabályozást nem egy tantervvel, hanem a dokumentumok rendszerével kell megoldani: tantervi alapelvekkel és követelményekkel, kerettantervekkel, vizsgakövetelményekkel, helyi tantervekkel, iskolai pedagógiai programokkal. Kimondja továbbá, hogy a Nemzeti alaptanterv alapelvekből és követelményekből álljon. Vagyis a NAT-ban nem tartalmakat, ismereteket kell felsorolni, hanem „csak” követelményeket kell megadni. Eltérően a hagyományos tantervektől, amelyek a célokat is, a tartalmakat is és a követelményeket is magukba foglalták. A követelmények a kötelező iskolázás négy szakaszára vonatkoznak, és annak egészére kell érvényesnek lenniük (lásd e problémáról az Előszót). Természetesen ettől eltérő koncepciók sokasága képzelhető el, amelyekhez megfelelő dokumentumok dolgozhatók ki. Az itt publikált követelményrendszer a törvényben rögzített tartalmi szabályozás koncepcióját szolgálja.

A Magyar Földrajzi Társaság elutasító véleményében ez olvasható: A „Földrajzi felkészültség című összeállítás nem tölti be a tantárgyi követelmények funkcióit. Ebben a formában és tartalommal használhatatlan arra, hogy bármiféle szabályozást lásson el. Ha valóban szeretnénk meghatározni napjaink és a közeljövő iskolájában irányt adó követelményeket, akkor sokkal egyértelműbben, alaposabban és részletesebben is ki kell dolgozni. Erre vonatkozóan már régebben elkészült a földrajz tantárgy követelményrendszere, a megfelelő ismeretkategóriák szerinti csoportosításban.” Ezzel teljes mértékben egyetértünk. Az itt kifejtett koncepció szerinti tartalmi szabályozás azonban a fent idézett dokumentumrendszeren belül a kerettanterveknek felel meg. Hasonló a helyzet egy szeptedi iskola és a Bolyai János Matematikai Társulat elutasító véleményével. Ez utóbbi kifogásolja, hogy a szakasostól eltérő a fogalomrendszer. Mivel a gyakorló pedagógusoknak (néhány kivételtől, valamint a „kódolási képesség” szóhasználatától eltekintve) nem okozott problémát a használt fogalomrendszer, talán meg lehetne próbálni alkalmazásukat a többi dokumentumban. (A konkrét észrevételeket hálásan köszönjük.)

Mivel az iskolarendszer szerkezetét sokféleképpen lehet értelmezni, a „kronológiai lineáritás” miatt a történelem tanítása is nagyon sok felépítésben képzelhető el. Vannak, akik továbbra is a 8. osztály végén kívánják lezárni a történelmet. A 6 és a 8 osztályos gimnáziumokban folyamatosan haladnának az érettségiig (a 8. és a 10. évfolyam végén más és más időpontig jutnak el). Vannak, akik a 10. évfolyam végével záránák, a további évfolyamokat az érettségire való felkészítésre szánják. Am ezen belül is számos változatra érkezett javaslat: a 8. osztályban 1526-ig, 1711-ig, az első világháborúig stb. kell eljutni. És így tovább. Ezekben a véleményekben az iskolarendszer struktúrájára vonatkozó különböző meggyőződések érvényesülnek. Mi ezt a kérdést nem tudjuk és nem kívánjuk eldönteni. Szerintünk a között változat illeszkedik leginkább a követelményrendszer egészéhez. (A 9-10. évfolyamok anyagának túlszűfoltóságára vonatkozó jelzések meggyőzőek, a nyolcadikban talán 1526-nál tovább lehetne haladni. De nem változtatunk, mert előbb az alapkérdésekben kellene a szakmának állást foglalnia.)